

BYERNE AF PALLE NIELSEN

NYTAAR 1968

Dette skulle være et forsøg på en dokumentation af et sinds forhold til en motivkreds og de grafiske udtryksmuligheder. Hæftet søger sin berettigelse ud fra den overbevisning, at der i det personligt gennemlevede kan fremtræde forhold, der kan være til nytte for andre, måske i lige så høj grad som i de principielle betragtninger, der bagefter kan udledes af en arbejdsproces.

Derfor vover jeg at fremlægge et personligt materiale, en rapport fra min verden, byerne. Studier og notater fra eksisterende byer, spontant opståede, nye, eller fremmede steder, tegninger og raderinger, der opstår af sig selv, billeder der i visse tilfælde påkalder støtte udefra i form af ord, da de ikke er gjort med indsats af alle evner, men udelukkende forholder sig til det ubevidste og tilfældige. Endelig vises den by, der bevidst opbygges gennem refleksion og planlægning, byen som rum og sted for det drama og de tilstande jeg føler mig fanget af. Et særligt afsnit er bilerne, hvis udseende optager mig meget, denne stumme rekvisit, der mere og mere antager en virkelig ny form og et nyt udtryk der ikke, alene, har noget at gøre med bilens funktion som transportmiddel.

Billedkunsten synes at dreje over mod en konstatering, en slags overføringsbilleder, spor af en hengivelse, der rent fysisk overføres til billedfladen. Her fremtræder noget, så meget der nu kan være, noget der er blevet til overs. De fleste er vel ramt af dette, ingen kan stå ganske uden for øjeblikket, men i enhver eensidig overføring, hvor der er givet afkald på bearbejdningen, det åndfulde, er der noget skuffende, naturalistisk og lukket, der afskærer mulighederne for indgriben og vækst og fastlåser i gentagelser. Det er degeneration at lade nogle af vore egenskaber ude af betragtning og lægge hele vægten på et bestemt område af personligheden. Sproget mistænkeliggøres, forbin-

delserne og dialogen mellem mennesker bliver vanskeligere at opretholde, de slående argumenter nærmer sig.

Jeg har altid være betaget af tingenes udseende, der er for mig noget uhyre betydningsfuldt i, at de ser ud, netop som de gør. Det er muligt, at vi kun ser verden i snit og afskæringer, men disse afskæringer forekommer mig dog at være en egenskab ved det, der måtte ligge bag. Jeg tror ikke, - hvis en større erkendelse skulle opstå, at noget ville synke i grus og forsvinde og noget andet opstå, det andet har været der hele tiden. Det er muligt at se en gades særlige dramatik gennem, bl.a. husene, der dog er til at tegne.

Det kvarter af byen, hvor jeg er opvokset, Gammelholm og Frederiksgade ved Marmorkirken, er en bebyggelse fra den højborgerlige tid. Den udtrykker tiden meget stærkt, ovenikøbet med en air af noget mellemeuropæisk, ikke rigtig københavnsk, - Wien måske. Mod gaden, udadtil, prunk og pragt, mens bagsiden, gårdene, er overladt til sig selv og periodens funktionalisme, forbedringsanstalten - sablen klirrer, nøglerne rasler. Men der er også noget andet; navnlig Gammelholm synes at have særlige egenskaber og hemmeligheder med sine »Kanelbutikker« og rigt udbyggede kælder- og loftverden.

Der er noget mærkeligt ved proportioner; nogle kan aflæses, under visse omstændigheder, mens andre, sindets, eller måske indbildningskraftens proportioner, kan arte sig højst ureglementeret. Som barn kunne jeg, når heldet var ude, i teaterets kolonnade, få et blik ind i kulissemagasinet, hvis indre fortabte sig i uendelige gallerier, hvor fjerne, søvnige lys glimtede frem og angav en udstrækning, som slet ikke svarede til bygningens ydre proportioner. Men hvordan udtrykke det i billede, så det kan ses uden ved at gå ud fra det, der kan ses; jeg tror ikke, der kan begyndes med det anede.

5 / 8 / 64.

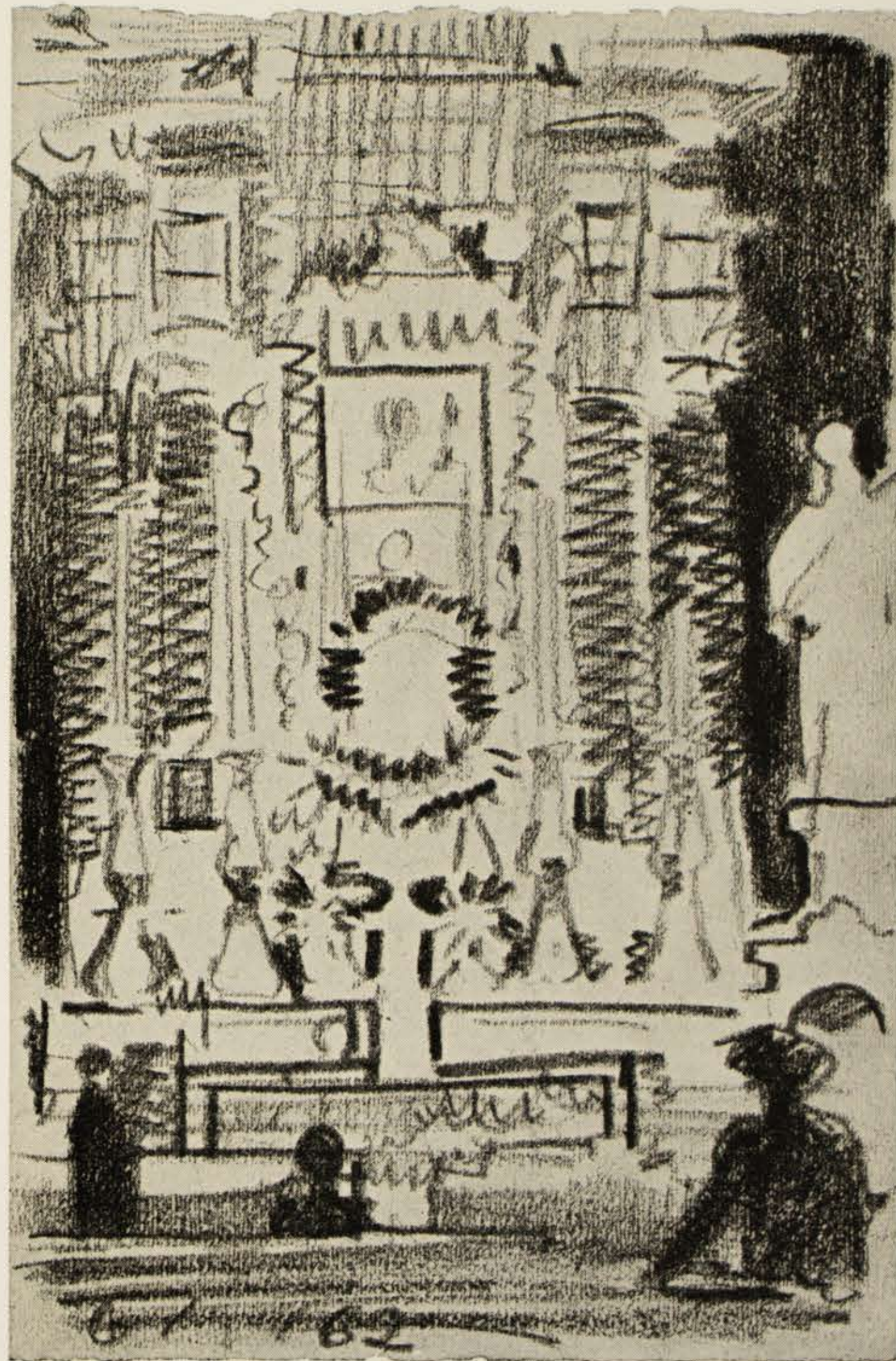

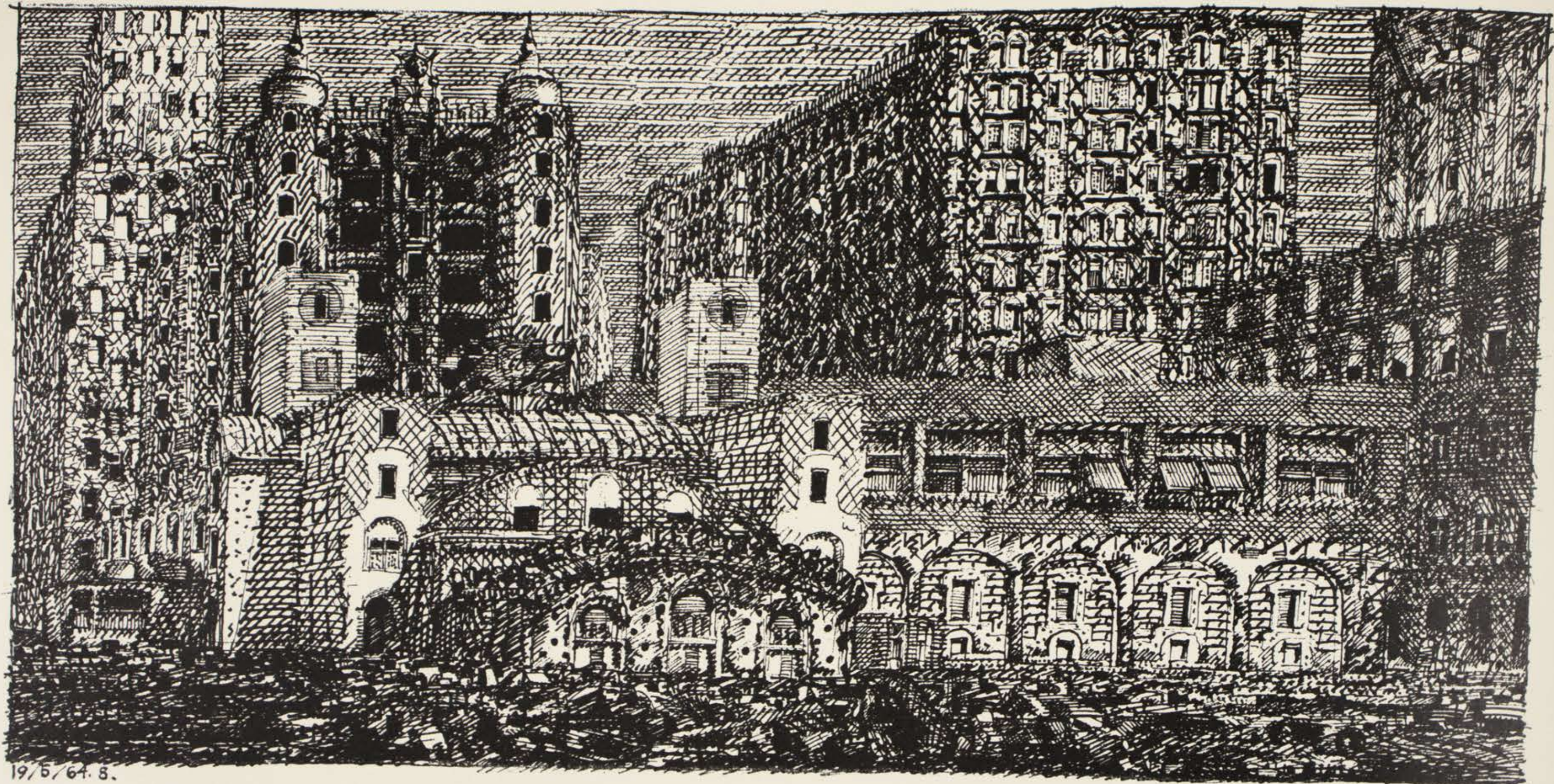
Notat fra London. Noget over hel størrelse. Bly.

Studierne

De to pennetegninger på de foregående sider er forsøg på at tegne med det hvide. På den ene, den med vandingsturbinen, er det hvide gjort sort for på bastant måde at vende sig til tankegangen, og på den anden optræder det hvide papir for alvor i hovedrollen. Det sorte er kun til for at omskrive og modulere det hvide. Disse studier og notaterne på dette opslag er lavet direkte efter virkeligheden, dels udfra en trang til næsten fysisk at berøre verden og dels for at få nye oplevelser i størrelser og forskydninger; møde taktrækker som selv den rigeste fantasi ikke kan finde på.

Det lysende alter, notat fra Rom. Noget nedsat. Bly.

19/5/64. 8.

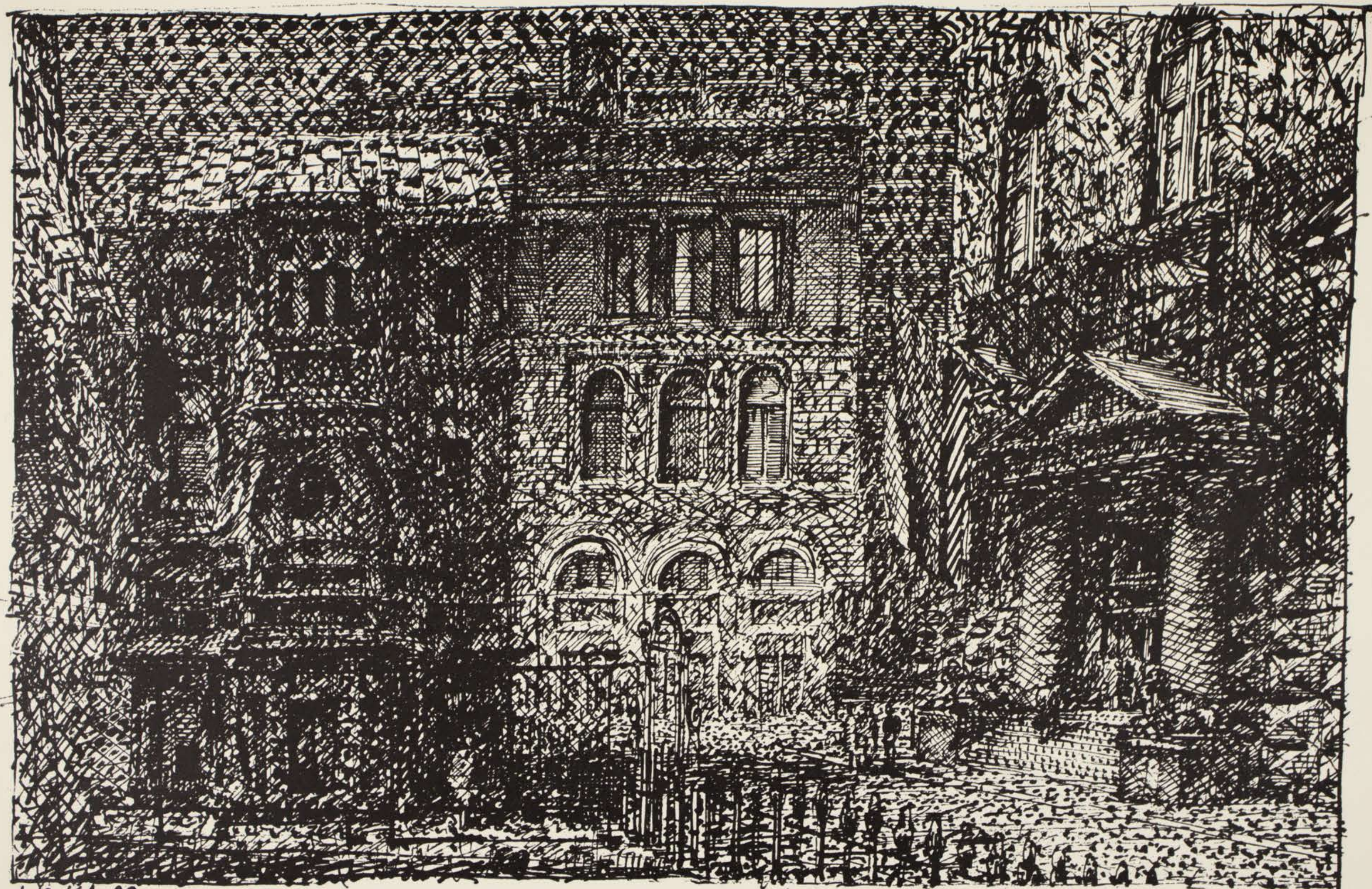
Mellemeuropæisk signalement

*Der bagude begynder kvartererne med de lange lige gader
der beboes af folk med helt andre skæbner.
Folk der taler om fremmede og hemmelighedsfulde emner,
mærkelige kunstnere, gale seere.
Gamle lærdudseende mænd tar fodbad i store, grå køkkener
ser op over aviser trykt med andre bogstaver.
Besøger andre gamle mænd i lejede værelser med portierer
for døren ud til gangen.*

*Husenes hovedgade, arkade og bazar hvor det er svært at mø-
de nogen og hver indtræden synes at skylle alle beboere bort
ind bag døre der hurtigt trækkes til.
Kun hørt fra værelserne er trafikken tæt
entrédøren klirrer, spejlet bruges og WCet bruser.
Repoer med smedejernstaburetter og gaslysinstallationer,
arme overmalet med mange lag oliefarve,
uformelige, fedtede og lødne.*

*Unge selvfor nægtende piger hilses med venlige ord.
Uselviske glæder, rørende gaver.
Gamle mænd i slag og kappe med
reparerede brillestel
terroriserede af frygtelige værtinder med hugtænder,
i alle forhold sagtmødighed og venlighed.
Selvom Wareme ses i et vindue bag sine sorte briller
tyggende, malende sin budding.*

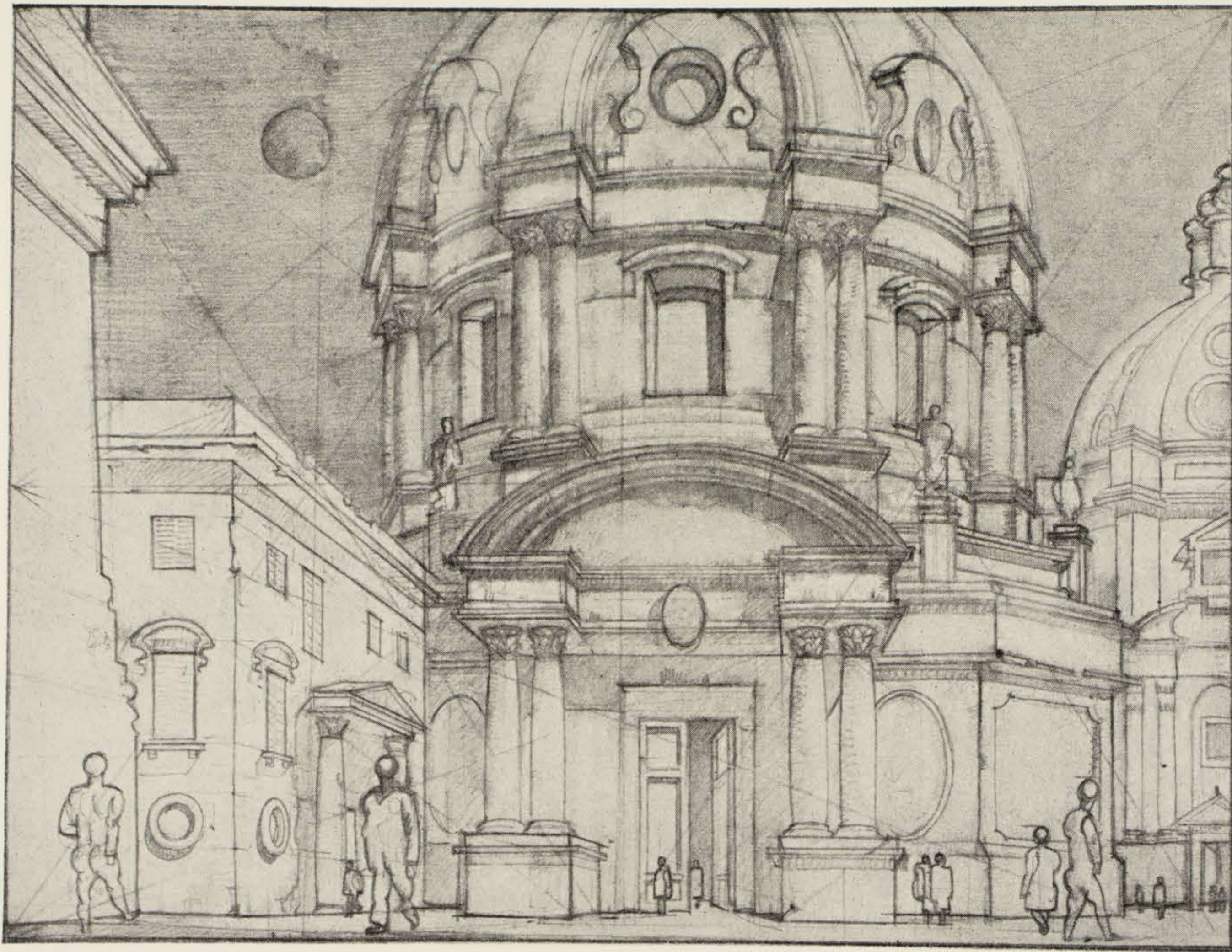
FN.

4/9/61.20

PN.

Fra »Den fortryllede by«. Noget over hel størrelse. Pen.

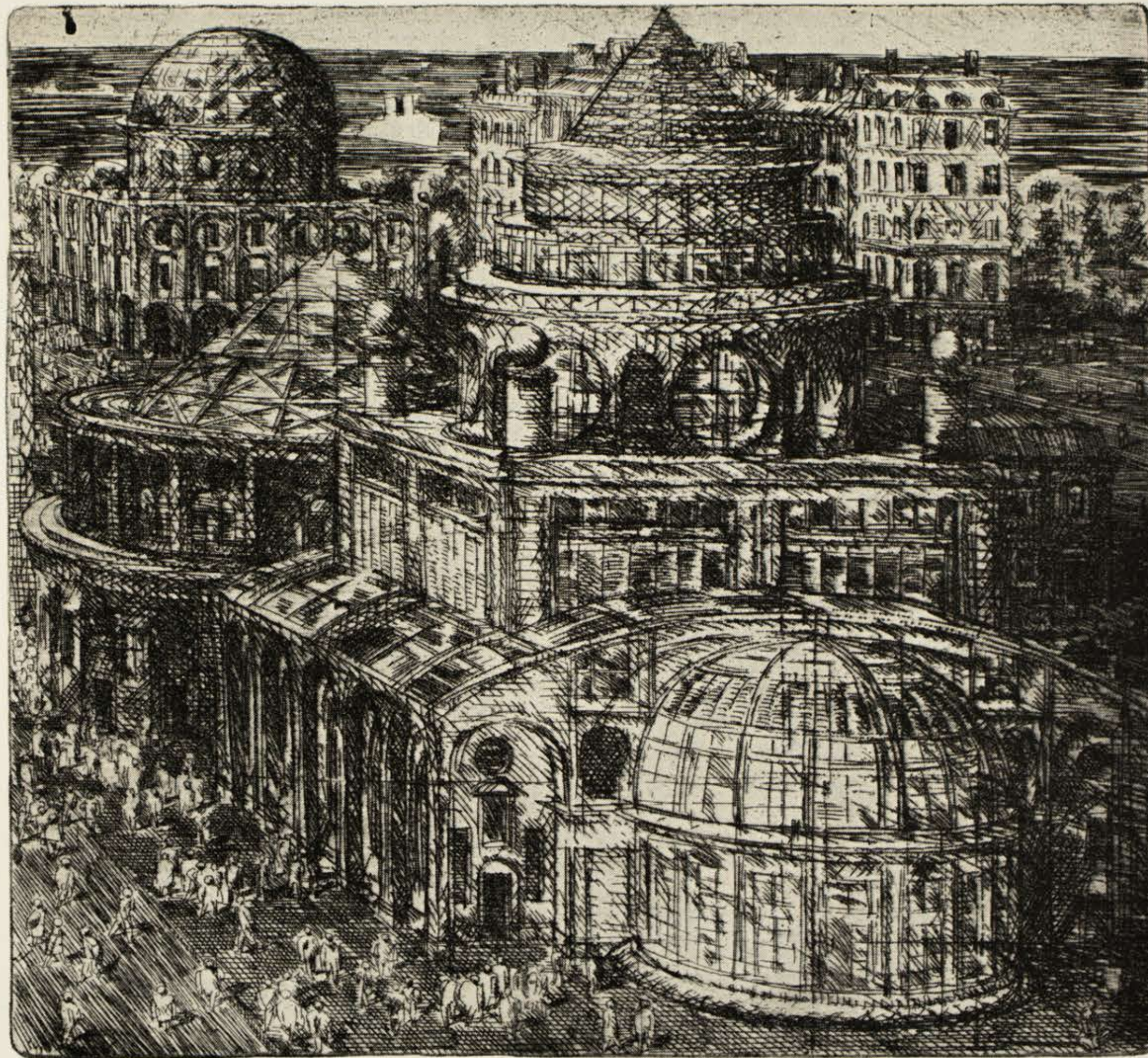

Arbejdstegning fra »Den fortryllede by«. Hel størrelse. Bly.

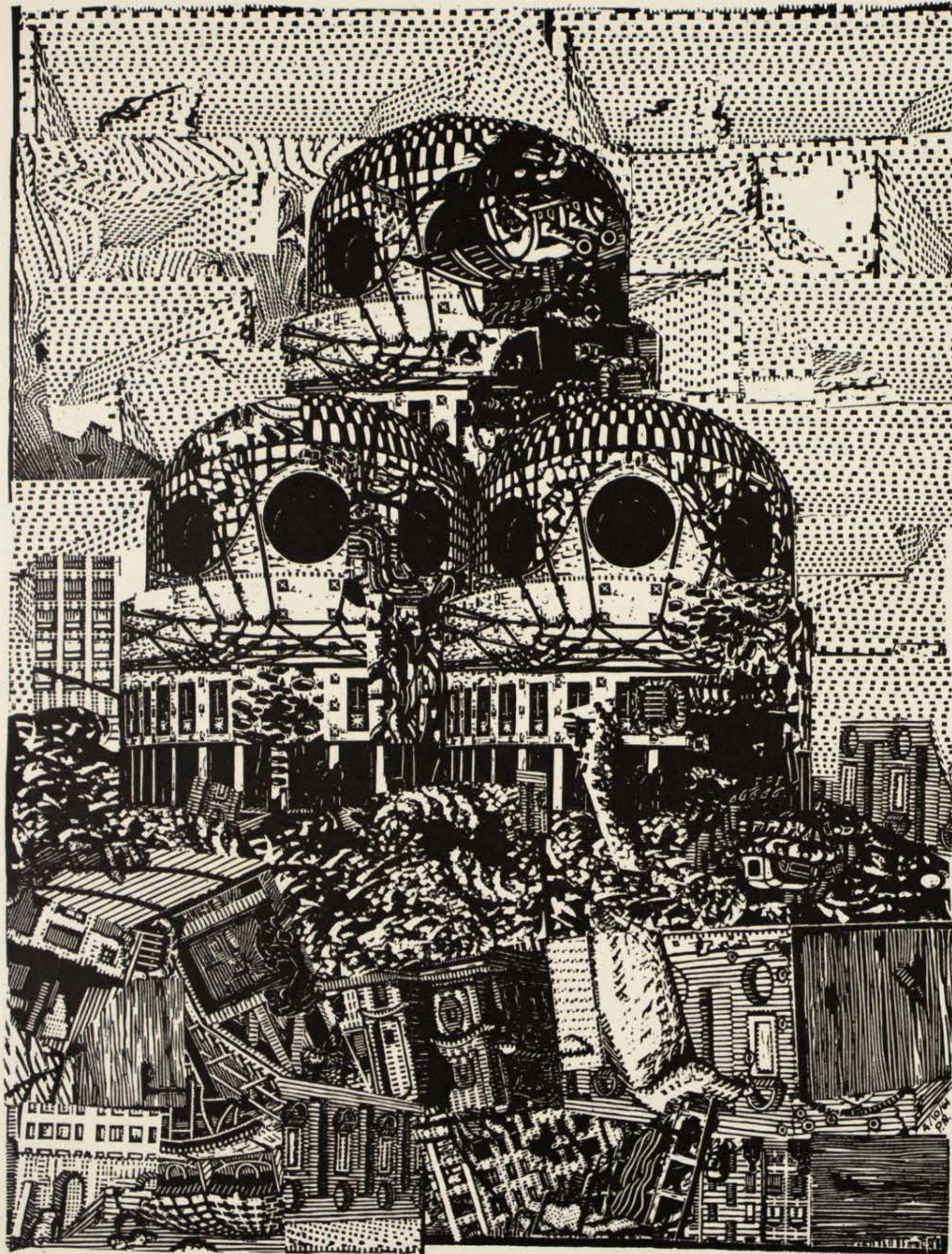
Tegning og radering

Af og til kan det være nyttigt at tabe troen på sig selv, eller om man vil talentet, blive bange og tør; kan det ikke bruges til justering? Raderingen her derimod er gjort nærmest i søvne. Den ene form eller volumen lader den næste vokse ud af sig, ingen indgriben; her gælder det kun om at følge med. Jeg ved ikke, hvad jeg har villet sige med dette billede, eller hvad det er for et sted, der er kommet til syne.

Det er halve ting som denne, der kalder på den anden halvdel, trænger til noget. Da tingen er fremmed, er det muligt at gå på opdagelse i den og beskrive i ord, hvad der lader sig se her. Jeg har prøvet det et par gange i nogle tekster, jeg kalder signalementer.

Fra »Den fortryllede by«. Noget nedsat. Ætsning.

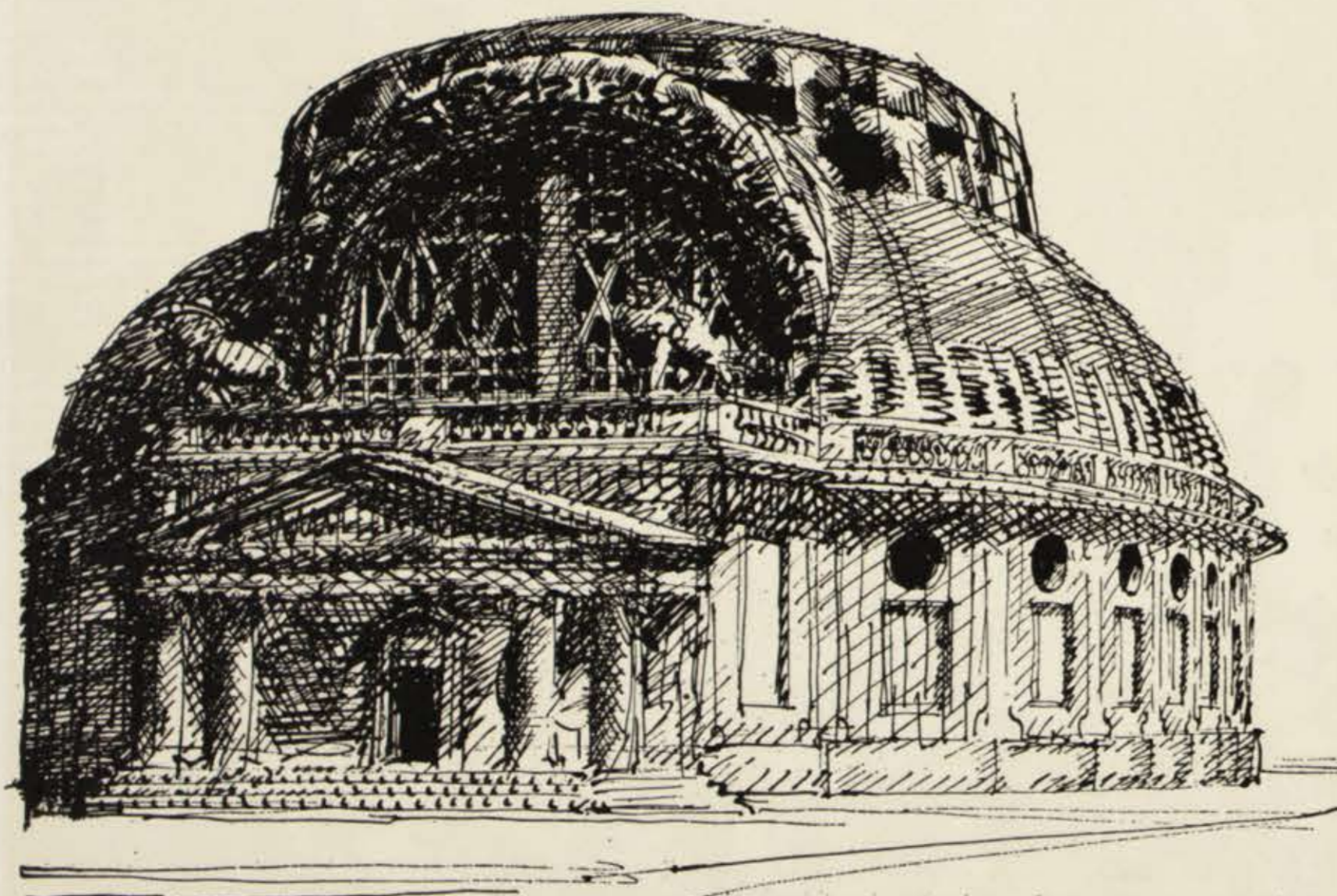
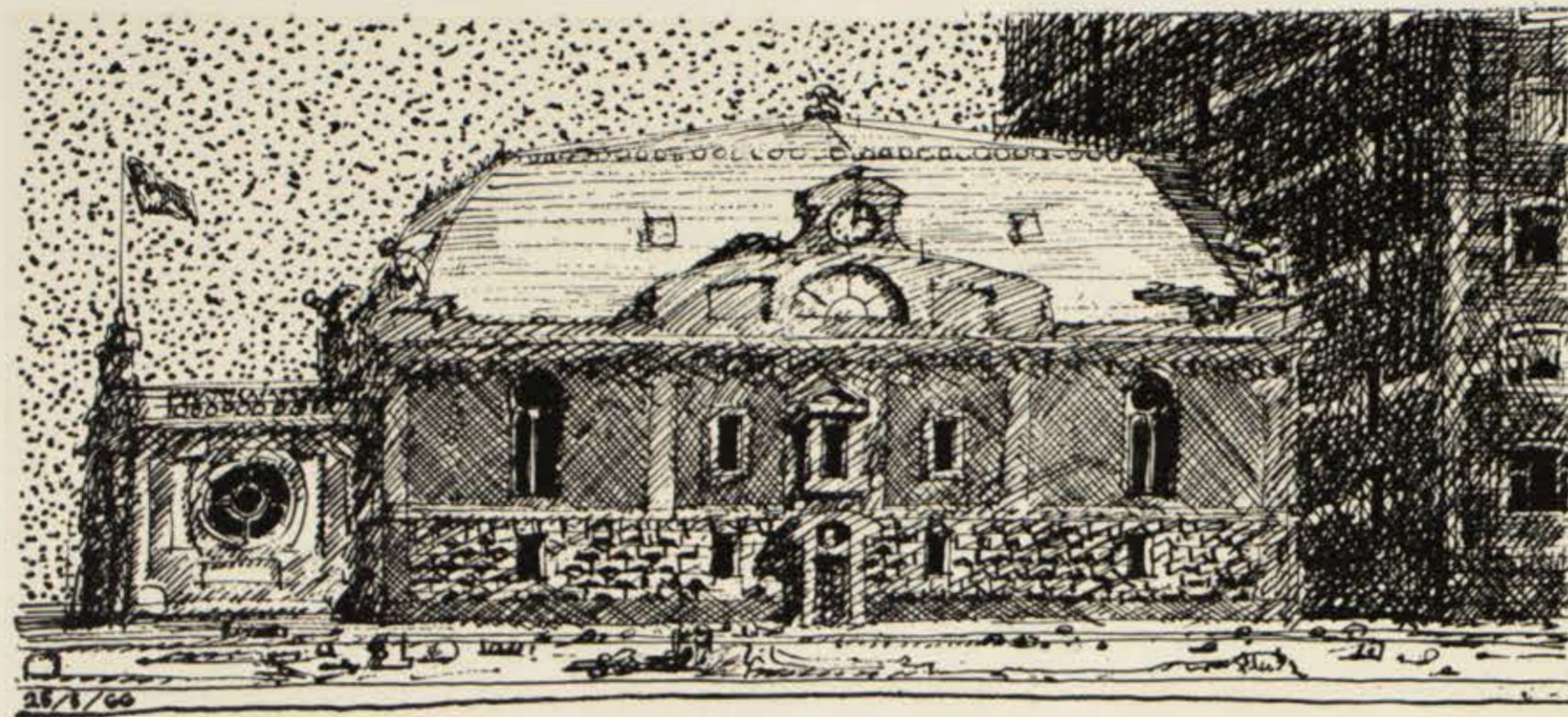
Collage og linoleumssnit

I linoleumssnittet er der tale om det bevidst fortællende med indsats af alle de egenskaber og kræfter, jeg er i stand til at mobilisere. Den selvstillede opgave er at give udtryk for sprængningen af et rundt kuppelhus. En form udvidet til lidt ud over sin volumen, øjeblikket lige før den mister sin identitet og bevægelsen, indefra udefter, ikke lader sig fastholde, men bliver til punktelementer på fladen.

Collagen er opstået ved en reel splittelse af nogle linoleumssnit med en saks. De forskellige farve- og strukturdele er samlet igen til et nyt billede, der skal udtrykke fasthed og autoritet; selv om alt er arret og øde.

Fra »Den fortryllede by«. Originalens størrelse 42,1 × 31,8. Collage.

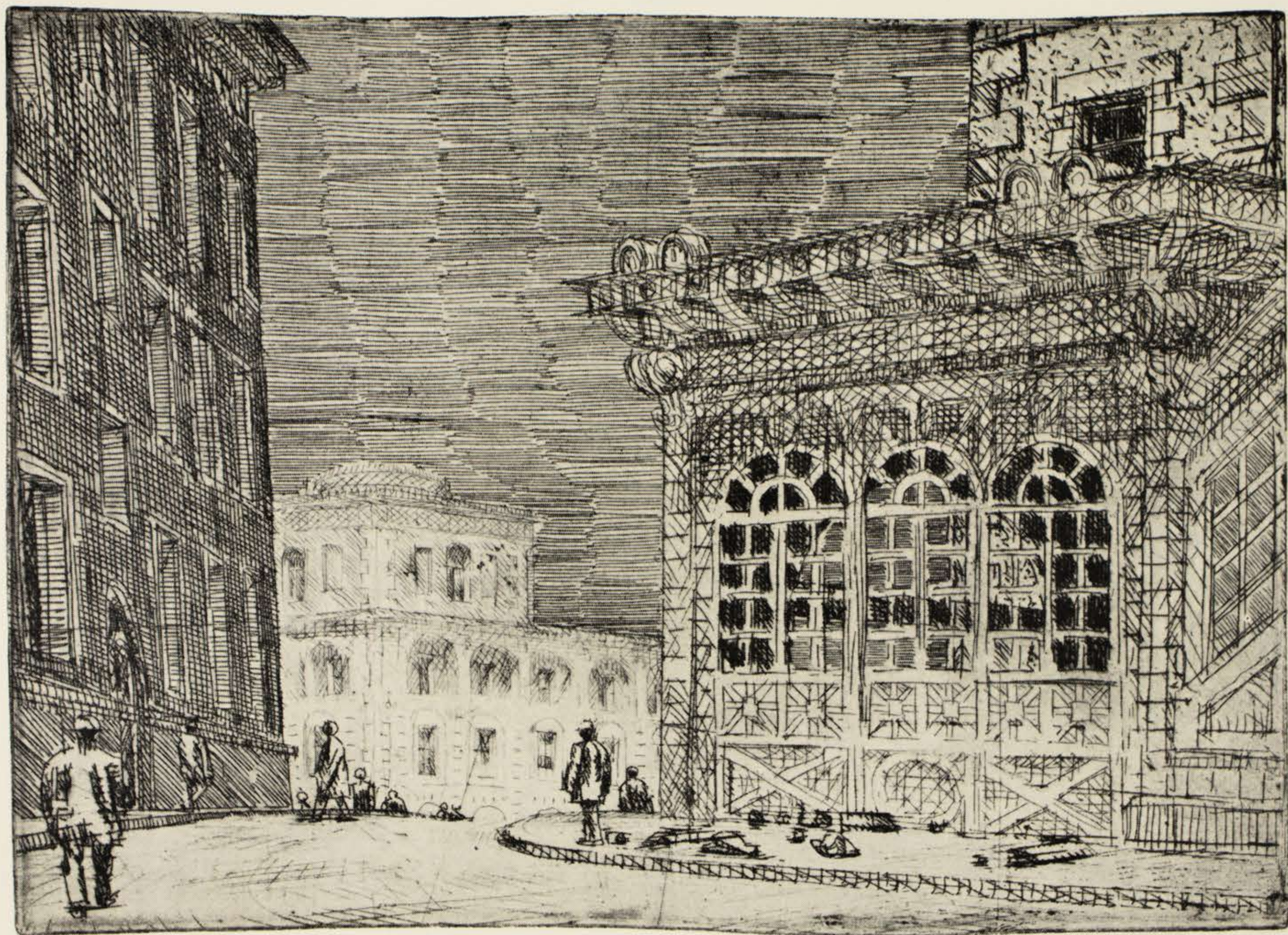
Tårnet sprænges. Fra Orfeus og Eurydike, 2. del. Linoleumssnit. Originaltryk.

Studier. Noget nedsat. Pen.

Aftenbilleder og »Stederne«

Venstre side af opslaget viser en side af en prøvebog, som jeg tegner i, når jeg ikke har andet at lave. Her er vi atter i det spontane. Det, der interesserer mig her, er at komme forskellige steder hen, komme væk, på ferie. Hvorfor det øverste hus for mig tydeligt er et musik-konservatorie, ved jeg ikke. Det er kommet af sig selv, isprængt forskellige serester. Ting jeg har set og kan huske; men, – nu har jeg også været der! Desuden betragter jeg disse tegninger som etuder til at holde sig i live med i matte perioder. Nogen form for udtryk må man sørge for altid at have ved hånden. Raderingen tilhører en række som jeg kalder »Stederne«, her er bevidst brugt brudstykker af virkeligt eksisterende steder. Huset til højre er en gammel nærbanestation på Bastillepladsen i Paris, som jeg tegnede i 1948, og som jeg siden ikke har kunnet komme af med; hvad sker der, når huset får andre omgivelser?

Fra »Stedernes«. Noget over hel størrelse. Ætsning.